

МЕТОДИ І ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОГРАФІЇ

У статті розглядаються методи і підходи формування медіаграмотності в шкільному курсі географії. Аналізується важливість розвитку критичного мислення та вміння аналізувати медіа-джерела в освітньому процесі з географії.

Ключові слова: медіаграмотність, географія, критичне мислення, проектна діяльність.

The article examines methods and approaches for developing media literacy in the school geography course. It analyzes the importance of developing critical thinking and the ability to analyze media sources in the educational process of geography.

Key words: media literacy, geography, critical thinking, project activities.

Медіаграмотність є однією з ключових компетентностей сучасної людини. Здатність критично аналізувати медіа-джерела, розрізнити правдиву інформацію від маніпулятивної та фейкової, правильно оцінювати факти і джерела є вкрай важливою в умовах глобальної інформаційної насиченості. Сьогодні шкільна освіта покликана не лише надавати знання з конкретних дисциплін, а й формувати у молоді навички критичного мислення та медіаграмотності.

В педагогічній науці значна увага присвячена проблемам формування медіаграмотності та медіаосвіти. Над зазначеною проблемою працювали наступні вчені: Л. Баженова, О. Волошенюк, Л. Зазнобіна, Л. Мастерман, Н. Найдьонова, Г. Поличко, О. Спичкіна, О. Федорова, І. Челишева та ін. [3].

Одним із предметів, де можна ефективно інтегрувати медіаграмотність, є географія. Географія — це дисципліна, яка тісно пов'язана з інформаційними потоками та глобальними процесами. Географічні знання охоплюють широкий спектр тем, таких як природні ресурси, екологія, міграційні процеси, зміни клімату, глобалізація та багато іншого [1]. Ці теми часто висвітлюються у медіа і формують суспільну думку. Отже, уроки географії можуть стати чудовим майданчиком для розвитку навичок медіаграмотності [2].

З точки зору освітнього процесу, важливо, щоб учні не лише засвоювали теоретичні знання, але й вміли застосовувати їх у реальному житті. Географія вивчає сучасні процеси, які безпосередньо впливають на життя людини. Багато з цих процесів висвітлюються у засобах масової інформації, проте не завжди правдиво і об'єктивно. Медіа часто використовуються як інструмент маніпуляції суспільною думкою, зокрема в питаннях екології, міграції чи міжнародних конфліктів.

Шкільний курс географії може допомогти учням:

- критично аналізувати інформацію про природні та соціально-економічні процеси;
- виявляти маніпуляції та фейкові новини, які стосуються географічних тем;
- формувати власну об'єктивну думку на основі науково перевірених фактів;
- розуміти вплив медіа на суспільні настрої та поведінку.

Розглянемо окремі підходи формування медіаграмотності в шкільному курсі географії.

Проектна діяльність є одним із найефективніших методів навчання, що сприяє розвитку критичного мислення і медіаграмотності. Учні можуть отримати завдання дослідити певну глобальну проблему (наприклад, зміни клімату або міграційні процеси), використовуючи різні медіа-джерела. Важливо, щоб вони не просто шукали інформацію, а критично її аналізували: порівнювали факти, перевіряли достовірність джерел, виявляли можливі маніпуляції.

Приклад проєкту: учням пропонується дослідити тему «Висвітлення кліматичних змін у різних медіа». Вони повинні зібрати статті з різних інформаційних ресурсів (наукових, популярних, соціальних мереж), проаналізувати їх і визначити, які джерела надають найбільш об'єктивну інформацію.

Необхідний складник успішного навчання географії – освоєння картографічної грамотності. Адже карти – це специфічні картини світу певного періоду його історії. Тому вміти побачити на цих картинах зашифровану мовою карт інформацію, оволодіти навичками читання карт, вміти використовувати карти, працювати з ними вкрай важливо і необхідно [4, с. 8].

Приклад завдання: порівняти карти, що показують екологічну ситуацію в певному регіоні, створені різними організаціями або медіа. Учні мають проаналізувати, як інформація подається і чи є суттєві розбіжності у висновках.

Аналіз новинних матеріалів або документальних фільмів, що стосуються географічних проблем, є ще одним важливим методом розвитку медіаграмотності. Вчитель може запропонувати учням переглянути певний медіа-контент і провести його критичний аналіз. Зокрема, варто звернути увагу на подачу фактів, наявність стереотипів або упереджень, виявлення маніпулятивних технік.

Приклад завдання: перегляд документального фільму про міграційні процеси або стихійні лиха. Після перегляду учні повинні відповісти на питання: які факти є об'єктивними, а які — маніпулятивними? Які емоції викликає подача матеріалу, і чи є це частиною маніпуляції?

Ділові рольові ігри є цікавим методом, який дозволяє учням опинитися «в ролі» журналістів, науковців або представників медіа, які висвітлюють певну географічну проблему. Це сприяє розвитку навичок

аналізу та синтезу інформації, а також розумінню медіапроцесів. Учні мають підготувати репортаж або статтю на певну тему, використовуючи різні джерела інформації, при цьому вони повинні дотримуватись принципів медіаграмотності — перевіряти факти, уникати маніпуляцій.

Одним із основних підходів до розвитку медіаграмотності є інтердисциплінарний підхід, що передбачає інтеграцію медіаграмотності у різні навчальні предмети. Географія у цьому контексті може стати важливим майданчиком для формування медіа-культури учнів. Наприклад, теми екології або урбанізації, що розглядаються у курсі географії, можуть перетинатися з історією, біологією, економікою, що дає можливість для міжпредметних зв'язків[2].

Інтеграція реальних прикладів з медіа під час викладання географії є важливою складовою. Вчителі можуть використовувати новинні статті, телерепортажі або інші медіа-матеріали для аналізу різних тем. Це дозволяє учням на практиці застосовувати знання та навички медіаграмотності.

Активні методи навчання, такі як групові проекти, обговорення, дебати та симуляції, є дієвими інструментами для розвитку медіаграмотності. Вони стимулюють учнів до активної участі у навчальному процесі, самостійного пошуку та аналізу інформації.

Отже, формування медіаграмотності в шкільному курсі географії — це важливе завдання сучасної освіти. Інтеграція методів критичного аналізу медіа-джерел, робота з картами, проєктна діяльність і дебати допоможуть учням краще орієнтуватися у світі інформаційних потоків, розвинути навички критичного мислення та стати активними і відповідальними громадянами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Мальчикова Д.С., Мезенцев К.В. Публічний імідж географії в контексті трансформації стандартів базової середньої освіти: досвід України і світу. Український географічний журнал, 2022(1), с. 53-63.

2. Матусенко О.В. Формування медіаграмотності учнів на уроках географії за допомогою інтерактивних технологій. URL: <https://vseosvita.ua/library/formuvanna-mediagramotnosti-ucniv-na-urokah-geografii-za-dopomogou-interaktivnih-tehnologij-416921.html> (дата звернення: 20.09.2024).

3. Розводова Т. Медіаграмотність як основна компетенція сучасного педагога | Портал Медіаосвіти і Медіаграмотності. URL: <https://medialiteracy.org.ua/mediagramotnist-yak-osnovna-kompetentsiya-suchasnogo-pedagoga/> (дата звернення: 20.09.2024).

4. Філончук З. Медіаграмотність на заняттях з географії. Київ. 3030. 73с. URL: https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2022/02/mediahramotnist_geography_2020_fin.pdf (дата звернення: 20.09.2024).

Науковий керівник докторка географічних наук, професорка Мальчикова Д.С.